

Barbara Bojewska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
ORCID: 0000-0001-5544-5988

Innowacje w przedsiębiorstwie zrównoważonym

Streszczenie

Zagadnienie innowacyjności oraz zrównoważonego rozwoju jest ważnym i aktualnym problemem badawczym. Odnosi się to również do określenia uwarunkowań rozwoju przedsiębiorstwa zrównoważonego oraz znaczenia rodzajów innowacji w tym procesie ze szczególnym uwzględnieniem nowych form innowacji, tj. innowacji: otwartych, społecznych i ekologicznych. Przedsiębiorstwo zrównoważone to przedsiębiorstwo, które realizuje cele zrównoważonego rozwoju i dąży do równowagi w każdym swoim podsystemie i w relacjach z otoczeniem. To przedsiębiorstwo zdolne do formułowania celów w kontekście zrównoważonego rozwoju i zdolne do ich realizacji w ramach posiadanych zasobów w konkurencyjnym otoczeniu. Omawiana problematyka należy do kwestii złożonych i nadal niewystarczająco zbadanych. Celem niniejszego opracowania jest określenie nowych form innowacji w kontekście ich znaczenia w dążeniu przedsiębiorstwa do zrównoważonego rozwoju. Wykorzystano analizę literatury przedmiotu oraz wyniki badań wtórnych.

Słowa kluczowe: innowacja, innowacje otwarte, innowacje społeczne, innowacje ekologiczne, przedsiębiorstwo zrównoważone

Kody klasyfikacji JEL: L26, O31

1. Wprowadzenie

Rozwój współczesnych przedsiębiorstw zależy od nieustannego poszukiwania nowych możliwości rozwoju i zarządzania. Nowoczesne modele biznesowe powinny być zintegrowanym systemem uwzględniającym dynamiczny postęp technologiczny, przemiany społeczne oraz trendy i przesłanki wynikające z postępujących procesów globalizacji w kierunku zrównoważonego rozwoju. Współczesne nowoczesne przedsiębiorstwa stają przed wieloma nowymi wyzwaniami w różnych obszarach działania. Odpowiedzią na wiele z nich są innowacje. Pozwalają one zachować dynamiczną równowagę z otoczeniem poprzez dążenie do zrównoważonego rozwoju i tworzenie przedsiębiorstwa zrównoważonego.

Innowacja stanowi narzędzie, które daje przedsiębiorstwu nowe możliwości w kontekście wprowadzanych zmian. Innowacje wspomagają dążenie przedsiębiorstwa do zrównoważonego rozwoju, który powinien być realizowany w trzech obszarach:

- społecznym (*people*) – zaspokajanie podstawowych potrzeb człowieka, zwiększenie jakości życia, ograniczenie bezrobocia itp.,
- ekonomicznym (*profit*) – wzrost PKB gwarantujący odpowiednią ilość dóbr i usług,
- ekologicznym (*planet*) – poprawa stanu środowiska, ochrona bioróżnorodności.

Przedsiębiorstwa tworząc nowe rozwiązania w warunkach zrównoważonego rozwoju, powinny wdrażać odpowiedzialną strategię we wszystkich obszarach działalności przedsiębiorstwa ze szczególnym uwzględnieniem aspektów ekologicznych.

Przedsiębiorstwo zrównoważone, jak przyjęto, to przedsiębiorstwo zorientowane na innowacje i zrównoważony rozwój. To takie przedsiębiorstwo, które dąży do równowagi w każdym podsystemie i w relacjach z otoczeniem dzięki zmianom i innowacjom. To przedsiębiorstwo zdolne do formułowania celów w kontekście zrównoważonego rozwoju i zdolne do ich realizacji dzięki innowacjom w kontekście zmian otoczenia.

Z przedsiębiorstwem zrównoważonym w istotnym stopniu wiąże się innowacyjność, czyli zdolność do tworzenia i wdrażania innowacji dotyczących zmian w produktach, w sposobie organizacji i zarządzania przedsiębiorstwem, czyli innowacje produktowe, technologiczne, organizacyjne oraz nowe formy innowacji, jak innowacje otwarte, społeczne i o charakterze ekologicznym. Przedsiębiorstwa obniżające zużycie materiałów i komponentów w swojej działalności postrzegane są jako przyjazne środowisku, a to z kolei pozwala na wypracowanie dodatkowych dochodów i możliwość prowadzenia nowych przedsięwzięć. Ponadto, większość problemów dotyczących ochrony środowiska jest rozwiązywana przez wprowadzanie innowacji. Przedsiębiorstwo zrównoważone ma większy wpływ, jak się ocenia, na poprawę bytu społeczeństwa, a także na wzrost gospodarczy prowadzący do zwiększenia spójności społecznej i podnoszenia jakości środowiska poprzez minimalizację szkodliwego oddziaływania produkcji i konsumpcji na stan środowiska. Szczególną rolę odgrywają tu właśnie innowacje ekologiczne.

W niniejszym opracowaniu przyjęto, iż innowacyjne rozwiązania są podstawą zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to szczególnie określonych rodzajów innowacji, które stanowią

istotne uwarunkowania tworzenia i rozwoju przedsiębiorstwa zrównoważonego. Rozwój bowiem przedsiębiorstwa zrównoważonego polega na tym, że koncepcja zrównoważonego rozwoju realizowana przez przedsiębiorstwo wyznacza kierunki rozwoju i możliwości wyboru między konkurencyjnymi wartościami, którymi, jak przyjęto, są rezultaty innowacji w kontekście celów ekonomicznych, ekologicznych i społecznych.

Celem niniejszego artykułu jest zatem określenie znaczenia innowacji otwartych, społecznych i ekologicznych w nowoczesnej organizacji, jaką jest przedsiębiorstwo zrównoważone. Jako metodę badawczą wykorzystano głównie analizę literatury przedmiotu oraz wyniki badań wtórnych.

2. Znaczenie innowacji w przedsiębiorstwie zrównoważonym

Zgodnie z wytycznymi Podręcznika Oslo Manual, innowacja (*innovation*) to „wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem” [OECD, 2005, s. 48]. Innowacja to nie tylko koncepcyjne wprowadzenie nowego produktu, procesu, systemu lub urządzenia, ale także praktyczne wdrożenie zmian. To działanie, które przynosi realne efekty [Freeman, 2003, s. 7].

Przedsiębiorstwo zrównoważone, to przedsiębiorstwo innowacyjne, które aktywnie dąży do wprowadzania na rynek nowych produktów, procesów lub usług, co umożliwia osiągnięcie przewagi konkurencyjnej oraz uzyskanie lepszych wyników biznesowych. Charakteryzuje się otwartością na zmiany, ciągłym poszukiwaniem nowych rozwiązań i dostosowywaniem się do wymagań coraz bardziej konkurencyjnego rynku [Nowakowska, 2023, s. 49].

Definiując przedsiębiorstwo zrównoważone jako innowacyjne, można wskazać na następujące jego cechy [Nowakowska, 2023, s. 50]:

- otwartość na innowacje – przedsiębiorstwo jest gotowe do wprowadzania zmian i doskonalenia swoich produktów;
- kreatywność pracowników – wykorzystywanie potencjału kreatywnego do tworzenia nowych rozwiązań;
- skłonność do ryzyka – gotowość do podjęcia ryzyka związanego z wprowadzaniem zmian i innowacji;
- otwartość na współpracę – podejmowanie współpracy z innymi przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi i specjalistami w celu uzyskania nowych pomysłów i technologii;
- zaangażowanie w badania i rozwój – inwestowanie w badania i rozwój, aby wprowadzać innowacyjne rozwiązania na rynek.

Innowacje odgrywają ważną rolę w kontekście zapewniania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwom, umożliwiając rozwijanie nowych produktów oraz dostosowywanie do zmieniających się warunków rynkowych. Zakres innowacji obejmuje produkty, procesy

i metody, zarówno te opracowane pierwotnie przez dane przedsiębiorstwo, jak i te przyswojone od innych podmiotów.

W przedsiębiorstwie zrównoważonym duże znaczenie mają skutki wprowadzanych innowacji dla przedsiębiorstwa i otoczenia. Na podstawie analizy literatury przedmiotu można wskazać na znaczenie określonych rodzajów innowacji, które mają zastosowanie w przedsiębiorstwie innowacyjnym dążącym do zrównoważonego rozwoju (tabela 1).

Tabela 1. Znaczenie innowacji w przedsiębiorstwie zrównoważonym

Rodzaje innowacji	Skutki innowacji
Technologiczne	Wykorzystanie nowych technologii, takich jak automatyzacja procesów, sztuczna inteligencja, analiza danych, Internet rzeczy (IoT) czy blockchain, może znacząco zwiększyć wydajność i efektywność operacyjną przedsiębiorstwa
Produktowe	Wprowadzanie zmian i udoskonalień w produktach, odpowiadając na potrzeby klientów. Dotyczy to rozwoju nowych funkcji, wprowadzanie ulepszeń technologicznych, zmiany w opakowaniach lub tworzenie nowych produktów
Procesowe	Optymalizacja procesów biznesowych, poprzez zastosowanie metod, takich jak <i>Lean Manufacturing</i> , <i>Six Sigma</i> czy <i>Just-in-Time</i> , może przynieść znaczące oszczędności kosztów i zwiększyć wydajność operacyjną przedsiębiorstwa
Organizacyjne	Dotyczą zmian w strukturze organizacyjnej, stylu zarządzania i kulturze korporacyjnej. Przykłady obejmują wprowadzanie elastycznych form zatrudnienia, tworzenie zespołów wielodyscyplinarnych czy rozwijanie systemów motywacyjnych, które promują kreatywność i innowacyjność wśród pracowników
Marketingowe	Nowe strategie marketingowe, takie jak wykorzystanie mediów społecznościowych, personalizacja ofert, marketing influencerów czy interaktywne kampanie reklamowe, mogą pomóc dotrzeć do nowych segmentów rynku i zwiększyć świadomość marki

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do wymienionych rodzajów innowacji, kluczowym problemem jest zdolność do adaptacji przedsiębiorstwa do dynamicznie zmieniającego się otoczenia w kontekście realizowanych celów, ze szczególnym uwzględnieniem celów zrównoważonego rozwoju. Przedsiębiorstwa, które skutecznie wdrażają innowacje, mają szansę utrzymania się na konkurencyjnym rynku przez zwiększenie efektywności operacyjnej, budowanie silniejszej marki i lepsze zaspokajanie potrzeb klientów w kontekście zrównoważonego rozwoju. Niemniej jednak, dla przedsiębiorstwa innowacje mogą generować korzyści, ale i powodować komplikacje, wprowadzając dysharmonię w jego strukturze [Jasiński, 2012, s. 16–17].

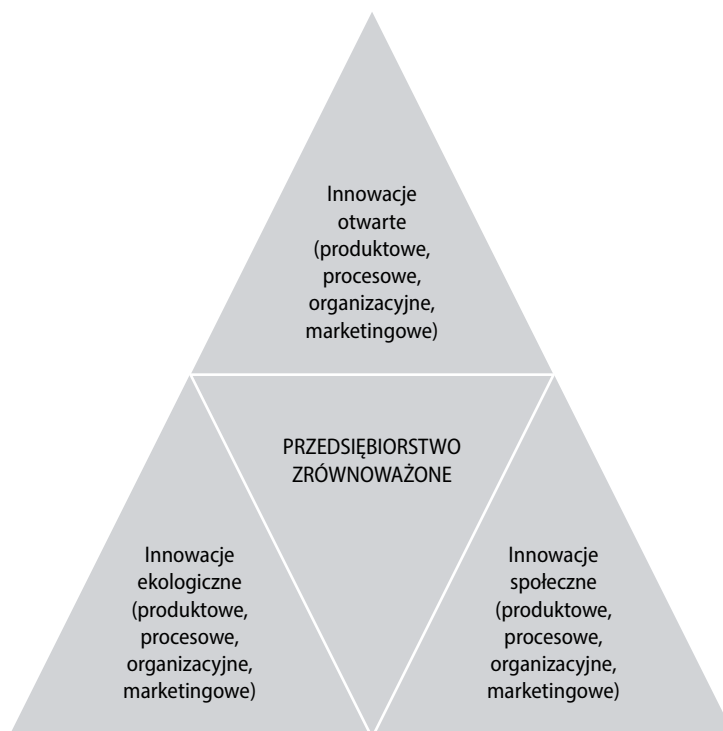
Należy podkreślić, iż dla przedsiębiorstw działających w warunkach dynamicznych i konkurencyjnych, innowacje stają się nie tylko narzędziem przetrwania. Są one także kluczowym czynnikiem determinującym ich rozwój i przyszły sukces, ściśle związany ze zrównoważonym rozwojem.

3. Nowe formy innowacji w przedsiębiorstwie zrównoważonym

Przedsiębiorstwa zorientowane na zrównoważony rozwój są bardziej skłonne inwestować w innowacje związane z ochroną środowiska, etyką i społeczną odpowiedzialnością biznesu. To podejście może przyczynić się do powstawania innowacyjnych rozwiązań, które nie tylko mają wpływ na wyniki finansowe przedsiębiorstwa, ale również przynoszą korzyści społeczne i środowiskowe, co wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju.

Przedsiębiorstwa ukierunkowane na zrównoważony rozwój powinny zrezygnować z postaw zachowawczych, przyjmując ofensywny styl działania, wymagający stałego wysiłku i gotowości do szybkiej reakcji na zmiany pojawiające się na rynku. W walce konkurencyjnej, szanse na przetrwanie i rozwój mają tylko te przedsiębiorstwa, które są nastawione na stałe poszukiwanie i wdrażanie zrównoważonych innowacji. Należy jednak podkreślić szczególne znaczenie innowacji zrównoważonych, takich jak innowacje: otwarte, społeczne oraz ekologiczne, w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstwa zrównoważonego (rysunek 1).

Rysunek 1. Rodzaje innowacji w przedsiębiorstwie zrównoważonym

Źródło: opracowanie własne.

3.1. Innowacje otwarte

H. Chesbrough określa otwarte innowacje jako: „wykorzystanie ukierunkowanego napływu i odpływu wiedzy do tworzenia wewnętrznych innowacji oraz do rozszerzania rynków poprzez zewnętrzne wykorzystanie innowacji” [Chesbrough, 2006, s. 35; 2014, s. 14]. Istota innowacji otwartych wiąże się z ich postrzeganiem jako procesu wspólnego wprowadzania na rynek nowych produktów i usług oraz tworzenia nowych możliwości biznesowych poprzez dzielenie się wiedzą z partnerami biznesowymi. Otwarte innowacje to komercjalizacja badań i rozwoju oraz rozwój nowych, zaawansowanych technologicznie gałęzi przemysłu poprzez tworzenie złożonego systemu otwartej interakcji pomiędzy różnymi podmiotami i interesariuszami działalności innowacyjnej.

Koncepcja otwartych innowacji wskazuje na potrzebę kompleksowego (holistycznego) podejścia do zarządzania innowacjami, gdyż o wartości innowacji mogą decydować zasoby zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne (znajdujące się w posiadaniu kluczowych interesariuszy zewnętrznych). W koncepcji tej rola interesariuszy zewnętrznych ujawnia się na etapie tworzenia i oceny pomysłów, a także późniejszego przekształcania ich w innowacyjne rozwiązania, późniejszej komercjalizacji oraz dyfuzji [Rojek, 2014, s. 211]. W procesie otwartych innowacji jego uczestnikami stają się również konsumenci, którzy użytkują dany produkt i dzięki ich wiedzy wnoszą określoną wartość w doskonalenie lub stworzenie całkowicie nowego produktu. Wykorzystanie zasobów wiedzy i kreatywności zewnętrznych partnerów w procesie innowacyjnym dyktowane jest chęcią stworzenia rozwiązań oryginalnych, adekwatnych do istniejących i przyszłych potrzeb konsumentów, chęcią redukcji potencjalnych kosztów i ryzyka prowadzonej działalności B+R (badawczo-rozwojowej) [Malinowski, 2015, s. 47]. Otwarte innowacje nie zmniejszają roli prac badawczo-rozwojowych, lecz je dynamizują.

Wyniki zewnętrznych prac badawczo-rozwojowych czy współpraca z podmiotami otoczenia mogą tworzyć istotną wartość dla przedsiębiorstwa i jego klientów. Najlepsze rezultaty przynosi łączenie wewnętrznych i zewnętrznych zasobów wiedzy i tworzenie rozwiązań innowacyjnych. Istotę otwartego modelu innowacji stanowi pozyskanie wiedzy z zewnątrz oraz wykorzystanie poza przedsiębiorstwem technologii czy wiedzy, która rozwijana dopiero poza ramami organizacyjnymi ma szansę przynieść określone korzyści.

Model innowacji otwartych zbudowany jest z trzech głównych procesów innowacyjnych: do wewnątrz, na zewnątrz i procesu sprzężonego. Procesy określane jako „skierowane do wewnątrz organizacji” stanowią działania z zewnętrznymi podmiotami, procesy „na zewnątrz” są różnego rodzaju formami udostępniania wiedzy, natomiast „proces sprzężony” charakteryzuje dwukierunkowy przepływ. Kombinacja prowadzonych działań powinna być dostosowana do potrzeb danego podmiotu, tworząc określony model biznesowy. Model innowacji otwartych umożliwia dynamiczne reagowanie na pojawiające się zmiany w otoczeniu. Otwartość stanowi szansę na szybki, skuteczny rozwój przedsiębiorstwa zrównoważonego w zmieniającym się otoczeniu.

3.2. Innowacje społeczne

Coraz większą wagę przywiązuje się współcześnie do innowacyjnych podejść do wyzwań społecznych i środowiskowych. Przedsiębiorstwa wprowadzają nowe modele biznesowe uwzględniające aspekty społeczne i środowiskowe, a także tworzą produkty i usługi mające na celu rozwiązanie problemów społecznych.

Zainteresowanie kategorią innowacji społecznych wynika zatem z konieczności ciągłych poszukiwań nowych sposobów rozwiązywania problemów społecznych, np. narastających nierówności społecznych, wzrostu bezrobocia, starzejącego się społeczeństwa, wykluczenia społecznego, zmian klimatycznych czy rosnącego zanieczyszczenia środowiska i jego wpływu na zdrowie społeczeństwa [Mamica, 2014, s. 22].

W definicjach innowacji społecznych podkreśla się, iż dotyczą one niezaspokojonych potrzeb lub nierozwiązanych wyzwań społecznych, że są tymi, które odpowiadają na społeczne potrzeby. Akcentuje się kwestie, takie jak „projektowanie i wdrażanie lepszych sposobów realizacji potrzeb społecznych”, „nowe pomysły, które działają w celu spełnienia ważnych, niezaspokojonych potrzeb”, „nowe pomysły, które rozwiązują istniejące społeczne, kulturowe, ekonomiczne i środowiskowe wyzwania dla dobra ludzi i planety” czy „idee, które działają dla dobra publicznego” [Wronka-Pośpiech, 2015]. Innowacją społeczną mogą być zatem produkty, usługi, procesy, technologie, zasady, idee, rynki, platformy, formy organizacyjne, ustawodawstwo, modele biznesowe, ruchy społeczne itp.

Innowacja społeczna jest warunkiem koniecznym zaistnienia przedsiębiorczości społecznej w sferze gospodarczej. Jest to umiejętność znalezienia nowego sposobu działania w określonych sytuacjach i stanowi istotny aspekt definicji przedsiębiorcy społecznego. Na rozwój innowacji społecznych duży wpływ ma otoczenie, szczególnie podkreśla się znaczenie sieci i potrzebę współpracy.

Należy podkreślić związek innowacji społecznych z koncepcją społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR) oraz koncepcją zrównoważonego rozwoju. Innowacja społeczna oznacza bowiem [Brdulak, 2011, s. 248]:

- uwzględnianie, obok biznesowych, również społecznych, etycznych i ekologicznych aspektów w działalności przedsiębiorstwa,
- osiąganie zysku przy jednoczesnym kształtowaniu relacji z interesariuszami,
- dostarczanie na rynek wyrobów i usług z poszanowaniem środowiska naturalnego i społecznego,
- opracowywanie strategii opartych na zaangażowaniu społecznym, wykraczającym poza minimalne zobowiązania prawne i mającym na celu dobro wszystkich, zgodnie z normami etycznymi,
- współpraca z pracownikami, społecznościami lokalnymi, regionalnymi i globalnymi w celu podnoszenia jakości życia wszystkich obywateli,
- przyjęcie odpowiedzialności za otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo,
- dbanie o wszechstronny rozwój pracowników.

Innowacje społeczne są obecnie kluczowe dla wspierania zrównoważonego rozwoju i wzrostu gospodarczego, kreowania bezpiecznych miejsc pracy i zwiększenia konkurencyjności. Innowacje społeczne mogą przyczyniać się do generowania nowej oraz dostosowywania istniejącej wiedzy w celu lepszego zaspokajania potrzeb społecznych. Mogą tworzyć nowe relacje społeczne na różne sposoby – mogą prowadzić do nowych form zarządzania, nowych i lepszych form działań zbiorowych, lepszej integracji i uczestnictwa grup marginalizowanych. Obejmują różne poziomy życia społecznego zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej. Ponadto, podkreśla się, iż innowacje społeczne w dużym stopniu bazują na paradygmacie otwartych innowacji (jeśli chodzi np. o dzielenie się wiedzą oraz posiadanie wiedzy).

3.3. Ekoinnovazione

Potrzeba ochrony środowiska wywiera znaczny wpływ na rozpowszechnianie nowych produktów i procesów, które pozwalają racjonalnie gospodarować zmniejszającymi się zasobami naturalnymi. Ekoinnovazione w odniesieniu do produktów, technologii i usług uznawane są za jeden z podstawowych czynników konkurencyjności przedsiębiorstw i gospodarki [Zuzek, 2011, s. 563]. Ekoinnovazione odgrywają istotną rolę w procesie minimalizacji szkodliwego wpływu przedsiębiorstw na ich otoczenie, jak również wpływają na rozwój przedsiębiorczości.

Należy podkreślić, iż ekoinnovazione wiążą się z realizacją celu zrównoważonego rozwoju poprzez ograniczanie oddziaływania na środowisko i odpowiedzialne korzystanie z zasobów naturalnych. Dotyczą zarówno procesów produkcyjnych, usług, jak i metod zarządzania, których celem jest zapobieganie lub znaczne zmniejszenie zanieczyszczeń i innych negatywnych skutków korzystania z zasobów naturalnych, w tym energii. Ważnym aspektem ekoinnovazione jest założenie, iż nie mogą one istnieć bez aprobaty społecznej. Wynika to z tego, iż aprobaty społeczna zwiększa skuteczność implementacji ekologicznych innowacji. Wprowadzenie czynnika społecznego do definicji powoduje, że ekoinnovazione stają się bardziej zintegrowanym narzędziem zrównoważonego rozwoju.

Ekoinnovazione, jako podstawa zrównoważonego rozwoju, odnoszą się do poszczególnych rodzajów innowacji, a mianowicie [Chodyński, 2003; Romańczyk, 2010]:

- ekoinnovazione o charakterze technologicznym dotyczą produktów i procesów;
- innowacje ekologiczne produktowe mogą dotyczyć m.in.: tworzenia proekologicznych rozwiązań prowadzących do zmniejszenia zużycia zasobów naturalnych lub ingerencji w środowisko naturalne, tworzenia nowych rozwiązań wspierających ochronę środowiska, utylizacji odpadów, zwiększenia ekologiczności eksploatacji, ekologii, zwiększenia bezpieczeństwa dla użytkownika,
- innowacje ekologiczne o charakterze społecznym mogą np. doskonalić zachowania konsumentów,

- innowacje ekologiczne o charakterze organizacyjnym to np.: platformy współpracy, sieci powołane w celu zajmowania się kwestiami środowiskowymi.

Ekoinnowacje stanowią uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw pod kątem biznesowym, społecznym i środowiskowym. Czynniki środowiskowe w największym stopniu decydują o wdrażaniu ekoinnowacji. Wynika to z rosnącej wiedzy na temat zagrożeń środowiska naturalnego, co w rezultacie powoduje, iż przedsiębiorstwa inwestują w nowe rozwiązania ograniczające emisję dwutlenku węgla do atmosfery, stosują recykling oraz nowe rozwiązania w gospodarce wodno-ściekowej.

Tworzenie i wdrażanie ekoinnowacji to podstawowe czynniki konkurencyjności przedsiębiorstw i w rezultacie gospodarki w kontekście korzyści osiągniętych z tego rodzaju innowacji. Korzyści z ekoinnowacji wynikają z wdrożenia systemu zarządzania środowiskowego, który mobilizuje do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań w obszarze oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko. Ułatwia on przedsiębiorstwom określenie wymagań, np. prawnych, ich analizowanie i przyjęcie właściwej strategii w zakresie działań innowacyjnych i inwestycyjnych [Hajduk, Woźniak, 2006].

Aż 95% badanych przedsiębiorców za najważniejszą korzyść wynikającą z wdrażania systemu zarządzania środowiskiem uznało zapewnienie przestrzegania przepisów środowiskowych. Inne znaczące korzyści to [Hajduk, Woźniak, 2006]:

- prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadowej (88,2%),
- oszczędności materiałów, surowców i energii (88,2%),
- wzrost świadomości ekologicznej oraz właściwego postępowania w razie zagrożeń środowiskowych (82,3%),
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i ściekowej oraz zmniejszenie ryzyka i zabezpieczenie przed incydentami środowiskowymi (po 71%),
- zmniejszenie ryzyka zagrożeń środowiskowych, wzrost samokontroli i odpowiedzialności pracowników (70,6%).

Rosnąca rola czynnika ekologicznego wynika przede wszystkim ze wzrostu znaczenia społecznej odpowiedzialności biznesu, w tym zmian w oczekiwaniach interesariuszy, a także rosnącej świadomości ekologicznej konsumentów. Dlatego też wiele przedsiębiorstw propaguje proaktywne podejście do zarządzania, oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, zmniejszając w ten sposób negatywny wpływ ich działalności na środowisko. Taka postawa ze strony przedsiębiorstw wymaga włączenia aspektów ekologicznych do ogólnej strategii biznesowej. Innowacje ekologiczne stanowią skuteczne narzędzie wpierania zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw i gospodarki.

Ekoinnowacja to każda innowacja, która prowadzi do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju przez ograniczenie negatywnego oddziaływania działalności produkcyjnej na środowisko, zwiększenie odporności przyrody na obciążenia lub zapewnienie większej skuteczności i odpowiedzialności w zakresie korzystania z zasobów naturalnych. Termin „ekoinnowacja” odnosi się do wszystkich form innowacji – technicznych i pozatechnicznych – które stwarzają szanse dla przedsiębiorstw oraz przynoszą korzyści środowisku dzięki zapobieganiu

negatywnemu wpływowi na środowisko lub ograniczaniu go, bądź też dzięki optymalizacji wykorzystania zasobów. Przedsiębiorstwa dążą do poszukiwania nowych rozwiązań, co jest istotą przedsiębiorczości ekologicznej i zrównoważonej.

4. Podsumowanie

Przyjęto założenie, iż jednym z głównych uwarunkowań rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstwa zrównoważonego jest zrównoważona innowacyjność, czyli zdolność do wdrażania innowacji ze szczególnym uwzględnieniem innowacji otwartych, społecznych i ekologicznych.

Innowacje są podstawowym elementem zmian zachodzących we współczesnych przedsiębiorstwach i ich otoczeniu. Obejmują one zarówno zmiany o charakterze technicznym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Nowe rozwiązania innowacyjne wpływają na zmiany w sposobach zaspokajania potrzeb, w formach organizacyjnych przedsiębiorstw, w metodach zarządzania, ale również wpływają na relacje i kreują nowe potrzeby interesariuszy. Konsumenci mają coraz większą świadomość ekologiczną i potrzeby w tym obszarze. Potrzeba zrównoważonego rozwoju coraz bardziej wpływa na współczesne zarządzanie organizacjami, a szczególnie na ich innowacyjność w kontekście innowacji otwartych, społecznych i ekologicznych.

Innowacyjne, zrównoważone organizacje to takie przedsiębiorstwa, które stale i aktywnie poszukują coraz lepszych rozwiązań, aby ich produkty odpowiadały na oczekiwania odbiorców. Stąd rosnące znaczenie innowacji otwartych, które stały się kluczowym czynnikiem sukcesu w konkurowaniu o rynki i w zrównoważonym rozwoju w zglobalizowanym świecie. Nowoczesne innowacje wymagają połączenia wielu źródeł wiedzy i nowych technik zarządzania. Umożliwiają to innowacje otwarte i koncepcja zrównoważonego rozwoju.

W warunkach zrównoważonego rozwoju w pełni uzasadnione staje się poszukiwanie i wdrażanie innowacji społecznych w obszarze tworzenia wartości dla przedsiębiorstwa i jego interesariuszy. Tym bardziej, że potrzeby społeczne i ich zaspokajanie stanowią źródło generowania nowych pomysłów, idei, nowych rynków, oferowania nowych wartości i technologii, co jest szczególnie istotne dla zrównoważonego rozwoju.

Innowacje ekologiczne przyczyniają się do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw i do zrównoważonego rozwoju. Warunkiem niezbędnym jest jednak integracja korzyści ekologicznych z korzyściami ekonomicznymi. Wdrażanie produktowych innowacji ekologicznych wzmacnia rynkową przewagę konkurencyjną przedsiębiorstw, podczas gdy wdrażanie procesowych innowacji ekologicznych wzmacnia przewagę konkurencyjną związaną z efektywnością.

Perspektywa zrównoważonego rozwoju zwiększa świadomość wzajemnych zależności pomiędzy środowiskiem, społeczeństwem i gospodarką. Przedstawione w niniejszym opraco-

waniu rodzaje innowacji mają duże znaczenie w przedsiębiorstwie zrównoważonym, ponieważ pozwalają na poszukiwanie nowych rozwiązań w celu sprostania problemom gospodarczym, społecznym, ekologicznym.

Bibliografia

Wydawnictwa zwarte

1. Chesbrough, H. (2006). *Open Innovation. The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. London: McGraw-Hill Education Ltd.
2. Chodyński, A. (2003). *Innowacyjność i jakość w strategii rozwoju firmy. Zarządzanie produktowymi innowacjami ekologicznymi*. Sosnowiec: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu.
3. Freeman, Ch. (2003). *The economics of industrial innovation*. London: F. Pinter.
4. Jasiński, A. (2012). Innowacja, firma innowacyjna scena innowacji. W: *Ekonomia i zarządzanie innowacjami w warunkach zrównoważonego rozwoju*, A. Jasiński, R. Ciborowski (red.). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
5. Malinowski, B. (2015). *Wykorzystanie crowdsourcingu i otwartej innowacji na przykładzie platformy internetowej My Starbucks Idea*. Łódź: Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego.
6. Mamica, Ł. (2014). Istota i pojęcie innowacyjności oraz polityki innowacyjnej. W: *Polityka innowacyjna*, T. Geodecki, Ł. Mamica (red.). Warszawa: PWE.
7. OECD (2005). Podręcznik Oslo, Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji. OECD, Komisja Europejska, Warszawa.
8. Romańczyk, A. (2010). *Ekoinnowacje*. Warszawa: PARP.

Artykuły naukowe

1. Brdulak, A. (2011). Zróżnicowane poziomy zaawansowania dobrych i złych praktyk w wybranych firmach, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 220.
2. Chesbrough, H. (2014). Open innovation – a new theory of Henry Chesbrough, *Journal of Economics and Social Sciences*, 4.
3. Hajduk, M., Woźniak, L. (2006). System Zarządzania Środowiskowego wg normy ISO 14001 jako stymulator ekoinnowacyjności – oczekiwania i korzyści wewnętrzne przedsiębiorstw, *Prace Naukowe AE we Wrocławiu*, 1116.
4. Nowakowska, P. (2023). Zarządzanie zasobami ludzkimi w innowacyjnym przedsiębiorstwie, *Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie*, 1(36).
5. Rojek, D. (2014). Otwarte innowacje jako model interaktywnego zarządzania innowacjami, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Administracja i Zarządzanie*, 101.
6. Wronka-Pośpiech, M. (2015). Innowacje społeczne – pojęcie i znaczenie, *Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 212.
7. Zuzek, D.K. (2011). Znaczenie innowacyjności ekologicznych w rozwoju obszarów wiejskich, *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, t. 13, z. 2.

Types of innovation in a sustainable enterprise

Abstract

The issue of innovation and sustainable development is an important and topical research problem. It refers to defining the conditions for the development of a sustainable enterprise and the importance of the types of innovations involved in this process, with a particular emphasis on the new forms of innovation, such as open innovations, social innovations and ecological innovations. A sustainable enterprise is one that pursues the goals of sustainable development. It strives for balance in each of its subsystems and its relations with the environment. It is an enterprise that is capable of setting goals within the context of sustainable development and achieving them using its available resources in a competitive environment. The issue under discussion falls within the category of complex and still insufficiently researched areas. The purpose of this study is to identify new forms of innovation and assess their impact on an organization's path toward sustainable development. The study is based on a comprehensive review of relevant literature and selected findings from secondary research.

Keywords: innovation, open innovations, social innovations, ecological innovations, sustainable enterprise
